



## דברים לזכרו של קיפי ביום השלושים למותו

מאת נחום בוגנר

מחבר הספרים: 'ספינות המרי'  
'אי הגרוש – מחנות המעפילים'  
בקפריסין, 1948 – 1946'

אל דמותו של קיפי התוודעתי לראשונה  
כשחקרתי את פרשת גירוש קפריסין ואת  
מערכות ההעפלה. זה היה עוד לפני  
שפגשתי אותו. נתקלתי בשמו כמלווה  
בספינת המעפילים 'ברל כצנלסון' שזינק  
מסיפונה לים אחרי שהתרוקנה

ממעפיליה ונגררה על ידי משחתת בריטית לחיפה. לאחר מכן הופיע כמפקדה של  
'חביבה רייק'. אך במלוא שיעור קומתו הוא התגלה בפני כשפיקד על ספינת המעפילים  
'הנרייטה סולד' וכמפקד הפלמ"ח הראשון במחנות קפריסין.  
'הנרייטה סולד', אותה ספינת ילדים מסכנה שנפל בחלקם של מעפיליה להיות הגולים  
הראשונים לקפריסין, מסמלת אולי יותר מכל את נחישותו ומוסריותו של מאבק ההעפלה,  
שקיפי לקח חלק בפיקוד עליו, והפך את החולשה לכוח.

כש'הנרייטה סולד' יורטה על ידי המשחתות הבריטיות ונגררה לנמל חיפה ידעו כבר  
קיפי וחבריו שהם עומדים להיות מגורשים לקפריסין. הם הצטוו מהחוף לארגן את  
המעפילים להתנגד להעברתם לאוניות הגירוש. מעבר לזה הם לא ידעו דבר. הגירוש  
הזה התרחש אחרי שורה של מכות שהבריטים הנחיתו באותם ימים על היישוב, של  
חיפושי הנשק והמעצרים ההמוניים ב'שבת השחורה'. תנועת המרי העברי קרסה, וכל  
שנותר אז מהמאבק היה ההעפלה, שבאותם ימי אוגוסט לוחטים של שנת 1946  
התגלמה באותן ספינות מעפילים עמוסות לעייפה הלכודות בנמל חיפה, כשכוחות  
בריטיים אדירים סוגרים עליהן מהים ומהיבשה. מי שחי את התקופה היא ומכיר אותה  
יודע שהיו אלה ימים הרי גורל כשעתידו של הבית הלאומי מונח על כף המאזניים.  
בימי המבוכה ההם לא היה איש בהנהגת היישוב שהיה מוכן ליטול אחריות לפעולה  
שאחריתה לא ידועה. מדובר היה בגירוש מעפילים שרידי השואה מארץ ישראל

לקפריסין, שלא היה ברור מה יהיה בסופם. בסופו של יום הוטלה האחריות על כתפיהם של קומץ בחורים מהפלי"ם, מפקדי הספינות, שלא הוכנו לכך.

קיפי, כמפקדה של 'הנרייטה סולד', ייצג את מעפיליה מול קציני הצי הבריטי בנמל חיפה, ויחד עם חבריו, פיקד על התנגדות המעפילים לרדת לאוניות הגירוש. לאחר מכן יצא עימם לקפריסין, שם הפך לנציגם הנאמן ומפקדם בפני שלטונות הצבא, תחת השם הבדוי יצחק כהן.

לפתע מצא עצמו, בלי שכלל היה מודע לכך, בעמדה הקדמית של אחת הגזרות הרגישות של ההעפלה. בימים הקריטיים ההם של חוסר וודאות, רק כוחם ועמידתם העקשנית של הגולים בתנאי הגירוש יכלו לשמש ערובה להמשך ההעפלה. קיפי אירגן את המעפילים במחנות המעצר תוך שמירה על ליכודם, הוא דרש משלטונות הצבא שיתייחסו אליהם בצורה הומנית נאותה, דאג לזכויותיהם ומנע דמורליזציה בקרבם. למרות גילו הצעיר, והוא אז בסך הכל בן 22, הצליח קיפי להפוך ציבור פליטים אמורפי, דוברי שפות שונות, מהמון נסער - לעדה בתנאי שבי. הוא עשה זאת בצניעות ובדרכי נועם בלי צלולים מיותרים.

לימים, כשפגשתי אותו והכרתי אותו מקרוב, נפעמתי מהניגוד בין גודלו הפיסי לבין רכותו ונועם הליכותיו. פעם אמרתי לו בבדיחות דעת שעל פועלו במבצעי ההעפלה מגיע לו לפחות התואר 'הנהג הזהיר'. להוביל כל כך הרבה אנשים בתנאים פיסיים ונפשיים קשים, תוך סכנת נפשות, מבלי לגרום לנפגעים, מוכיח מעל הכל, שקיפי היה איש שקול וזהיר בעל אחריות גדולה.

כשנודע לי שקיפי הלך מאתנו הרגשתי צער עמוק. חשבתי עליו כאדם ומה שהיה לרעייתו בינה ולילדיו. חשבתי על מסלול חייו מאז היותו ילד שעלה מפולין אשר כנער בכדורי היה מראשוני המתגייסים לפלמ"ח ולפלי"ם. חשבתי על פעילותו במערכות ההעפלה ועל כך שעם קום המדינה, כהמשך טבעי, היה בין מקימי חיל הים ונמנה על קציניו הבכירים.

קיפי היה נציג מובהק של אותו דור מיוחד של עילית משרתת שעליו כבר נאמר "שנשא את עמו עלי שכם". למרות פועלו הרב במהלך שירותו הארוך, החוויה המרכזית בחייו היתה דווקא פיקודו על אותה ספינת מעפילים רעועה, 'הנרייטה סולד'.  
יהי זכרו ברוך.